

**FYLKESMANNEN I
SØR - TRØNDELAG
MILJØVERNDELINGEN**

RAPPORT

3/1991

**ÅRSRAPPORT FRA
LANDBRUKSKONTROLL
1990**

FAGGRUPPE:

- FISK
- KART OG DATA
- NATURVERN, FRILUFTSLIV
- VANN, AVLØP, RENOVASJON

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG
MILJØVERNAVDELINGEN

ÅRSRAPPORT FRA LANDBRUKSKONTROLL 1990

Utarbeidet av
Hallvard Berget

JANUAR 1991

F O R O R D

Fylkesmannens kontroll med landbruksforurensninger er hjemlet i følgende forskrifter:

- Forskrift om husdyrgjødsel av 1. mars 1989.
- Forskrift om silopressaft av 10. juni 1982 med endringer av 1. sept. 1986.
- Forskrift om bakkeplanering av 3. april 1989.
- Forskrift om utslipp av skyllevann og svartlut fra halmlutingsanlegg av 1. juli 1985.

Det er kontroll etter de to førstnevnte forskriftene som har utgjort hovedoppgavene hittil på kontrollsiden.

Vi har i en viss grad begynt å praktisere bakkeplaneringsforskriften, mens kontroll av halmlutingsanlegg har vært lavt prioritert p.g.a. lite omfang av lutingsvirksomheten.

Nærmere beskrivelse av vår virksomhet omtales under de etterfølgende punkter.

Trondheim, 3. januar 1991

Aage Tørris Ekker
kst. fylkesmiljøvernsjef

Hallvard Berget
avd.ing.

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
1. BESKRIVELSE AV KONTROLLOPPLEGGET	1
2. OMFANGET AV KONTROLLEN	1
3. VURDERING AV UTVIKLING I TEKNISK STANDARD I ANLEGGENE	2
4. VURDERING AV EFFEKTENE I VASSDRAGET OG UTVIKLING I TILSTANDEN I RESIPIENTENE	2
5. OMTALE AV ERFARINGENE MED KONTROLLOPPLEGGET OG REAKSJONSMÅTENE	3
6. STATUS FOR LANDBRUKSKONTROLLEN	4

ÅRSRAPPORT FRA LANDBRUKSKONTROLL 1990

FYLKESMANNEN I SØR-TRØNDELAG

MILJØVERNAVDELINGEN

1. BESKRIVELSE AV KONTROLLOPPLEGGET

I samsvar med Retningslinjer for samarbeid og saksbehandling ved ytre etater fra april 1989 har kontrollen vært konsentrert om oppfølging av tidligere gitte pålegg. I tillegg har vi prioritert klagesaker fra publikum, andre off. institusjoner m.v.

Etterkontrollen er utført av Morten Åge Storrø i tidsrommet 26. juni t.o.m. 27. juli 1990. Oppfølgingen av klagen er utført av miljøvern-avdelingens ansatte.

Utvelgelse av områdene for etterkontroll er gjort på grunnlag av tidligere kontroller. Landbrukskontoret er kontaktet ved kontrollens begynnelse og avslutning. Landbruksetaten har bare i begrenset utstrekning deltatt på våre kontroller.

2. OMFANGET AV KONTROLLEN

Kontrollomfanget går fram av oversikten i tabell 1. Antall kontrollerte bruk er langt lavere enn i årene før 1989 p.g.a. de nye retningslinjene for samarbeid som trådte i kraft i april 1989. Vanlig førstegangskontroll har derfor ikke vært foretatt.

Vi har i størst mulig grad prøvd å følge opp klagen som vi har fått inn. Dette har vi greid med unntak av 2-3 tilfelle.

TABELL 1 RESULTATER FRA KONTROLLEN 1990 - ETTERKONTROLL

KOMMUNE	VASSDRAG	BRUK MED TIDL. PÅLEGG			NYE SILO- PÅLEGG	NYE GJØD- SELPÅLEGG	INNNKREVD GEBYR
		*TOTALT	SILO	GJØDSEL			
MELHUS	BØVRA	6	4	5	2	2	2
"	LYNGA	1		1			
SELBU	NEA	9	4	6		2	2
HOLTÅLEN	HESJA	18	4	14		5	5
SKAUN **	KJÆREMSBK.	4	0	0			
BJUGN	HELLEMSBK.	1	0	0			
OPPDAL	DRIVA	55	42	29	8	8	5
	SUM	94	54	55	10	17	14

* Flere bruk har både silo- og gjødselpålegg, derfor forskjell i totalt antall bruk med pålegg og antall pålegg.

** Etter anmodning fra kommunen.

TABELL 2 KLAGESAKER

KOMMUNE	RESIPIENT	REAKSJON	MERKN.
MIDTRE GAULDAL	STAVILA	PÅLEGG/GEBYRINNKR.	TIDL. KLAGE GJØDSEL
HEMNE	SØRSTUBK.	PÅLEGG/ANMELDELSE	GJØDSEL/PRESSAFT
TRONDHEIM	SØRA	PÅLEGG	GJØDSEL
"	SJØSKOGBK.	ANMELDELSE	GJØDSEL
"	BRURÅK	PÅLEGG	OMRÅDEHYGIENE
RISSA	SKOGABK.	ETTERFORSKN.ANMOD.	PRESSAFT
ORKDAL	LOMUNDA	PÅLEGG	PRESSAFT
"	USTØRJA	PÅLEGG	GJØDSEL
BJUGN	LOKAL BEKK	ANMELDELSE	PRESSAFT
"	V/HELLAND		
"	SÆTERBK.	ANMELDELSE	PRESSAFT
SKAUN	VIGGJA	PÅLEGG	GJØDSEL
"	VENNABK.	ETTERFORSKN.ANMOD.	PRESSAFT
"	VIGGJA	ANMELDELSE	PRESSAFT
MELHUS	BEKK FRA		
"	REKSÅSV.	ETTERFORSKN.ANMOD.	PRESSAFT
"	BEKK VED		
"	SJØMOEN	ETTERFORSKN.ANMOD.	SAKEN HENLAGT/GJØDSEL
"	(SVORKSJØEN)		

Fylkesmannen har gitt 10 tillatelser for utslipp av avløpsvann fra melkerom. Det er gitt 6 tillatelser til bakkeplanering. 22 saker er behandlet etter lov om skattefrie fondsavsetninger av 14. desember 1962 nr. 1.

3. VURDERING AV UTVIKLING I TEKNISK STANDARD I ANLEGGENE

Ut fra de opplysninger som foreligger, skal anleggene ha en bedre teknisk standard i dag enn for 10-15 år tilbake. Vår erfaring er at anlegg med god standard ikke er ensbetydende med lite forurensning. Det er dessverre et faktum at en del forholdsvis nye anlegg både på gjødsel- og silosiden ikke drives godt nok. Dette gjelder både vanlig vedlikehold og ettersyn med driften.

Driftsslurv er en vanlig årsak til forurensningsproblemer, og det er vår bestemte oppfatning at enkle tiltak fra brukers side ville hindret forurensningsskader i mange resipienter.

Vår målsetting om 100 % sanering av alle punktutslipp innen år 2000 vil bli vanskelig å nå hvis ikke utbedringstakten og oppfølgingen av anleggene blir bedre.

4. VURDERING AV EFFEKTENE I VASSDRAGET OG UTVIKLING I TILSTANDEN I RESIPIENTENE

Effekten av iverksatte tiltak er vanskelig å måle i større vassdrag p.g.a. mange utenforliggende forhold. I mindre elver/bekker vil det være forholdsvis lett å påvise forbedring.

Rent visuelt vil stans i punktutslipp gi forbedring. Dette har vi konkrete eksempler på i fylket.

Selv om vi mangler pålitelige grunnlagsdata på før-situasjonen i de fleste vassdrag, mener vi å ha belegg for at utslippene fra punktkilder er betydelig redusert. Vårt inntrykk er at arealavrenningen er og vil være det største forurensningspotensiale for landbrukets vedkommende. Dette blir bekreftet i de undersøkelser som er foretatt når det gjelder arealavrenning, jfr. GEFO-prosjektet som ble avsluttet i 1988. Avrenningsprosjektet på Skjetlein som ble startet i 1989/90 gir også resultater som viser stort stofftap, særlig på pløyde arealer utsatt for store nedbørmengder.

I tillegg har vi naturlig erosjon i mange vassdrag som er vanskelig å begrense og kvantifisere. Alle disse momenter bidrar til å vanskeliggjøre bildet når det gjelder effektvurdering i vassdrag.

Fylkesmannens miljøvernnavdeling har overfor SFT foreslått at Laugen/Børs-elva i Skaun kommune bør være med i prosjekt om tiltaksorientert overvåking av landbruksforurensede vassdrag. Prosjektet forutsettes startet opp i 1990.

5. OMTALE AV ERFARINGENE MED KONTROLLOPPLEGGET OG REAKSJONSMÅTENE

Alle forskrifter som omfatter landbruksforurensning tar sikte på at brukerne selv overholder de krav de enkelte forskriftene setter med sikte på å hindre forurensning.

Miljøvernnavdelingens kontroll viser at det dessverre er et stykke igjen til denne ideelle situasjon. Arbeidsopplegget for 1990 har omfattet kontroll av tidligere gitte pålegg.

Vår erfaring er at kontrollopplegget fungerer bra sett i forhold til de begrensninger som Retningslinjer for samarbeid og saksbehandling ved ytre etater har medført. I tråd med retningslinjene har vi utelatt førstegangs-kontroll i 1990 på grunn av det registreringsarbeid som landbruksetaten har utført de to siste år.

Vår reaksjon ved påvisning av mangler ved etterkontroll er nytt pålegg og innkreving av tidligere ilagt gebyr. Forhøyet gebyr følger for øvrig det nye pålegget. Grove tilfelle kan bli politianmeldt hvis gjentatte pålegg ikke etterkommes. Innkreving av gebyr medfører at brukerne kommer igang med nødvendige tiltak forholdsvis raskt.

Direkte utslipp til vassdrag/sjø anmeldes til politiet hvis kilden er kjent. Er kilden til utslippet ikke klarlagt, begjæres etterforskningsanmodning via politiet. Av hensyn til bevis bør politiet foreta egne undersøkelser så snart anmeldelse/etterforskningsanmodning foreligger.

Samarbeid med politiet fungerer godt.

Forskrift om husdyrgjødsel åpner i en viss grad adgang til å datofeste vekstsesongen. Vår erfaring tilsier at Miljøverndepartementet/Landbruksdepartementet må gå aktivt inn i problematikken med sikte på en samordning av datofestet vekstsesong i en del områder.

Forskriften tolkes idag i for stor grad ut fra brukernes egne behov for å tømme gjødselkjelleren. Datofesting medfører også at mer eller mindre håpløse diskusjoner om hva som er vekstsesong bortfaller. Miljøvern-avdelingens kontrollopgaver blir også lettere.

6. STATUS FOR LANDBRUKSKONTROLLEN

ÅR	ANT. NYKONTROLLER	ANT. REAKSJONER
1982	171	101
1983	279	184
1984	278	191
1985	421	183
1986	358	193
1987	159	90
1988	62	42
1989	102	45
SUM	1830	1029